

CÔNG TÁC PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY TẠI CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC TRONG TÌNH HÌNH HIỆN NAY

PHẠM BÙI ANH TUẤN
Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy

Nhận bài ngày 21/01/2021. Sửa chữa xong 31/01/2021. Duyệt đăng 03/02/2021.

Abstract

Ensuring fire safety and firefighting in educational institution in recent years has been concerned and directed by all levels and sectors. However, with the characteristics of a crowded place and a large amount of flammable substances, heat sources... potentially high risk of fire. The article focuses on assessing the practice of fire prevention and fighting in educational institutions, thereby proposing solutions to contribute to strengthening fire prevention and fighting in educational institutions in the current situation.

Keywords: Solution, enhance, educational institution, fire prevention and fighting.

1. Đặt vấn đề

Tại Điều 5 Luật Giáo dục 2019 quy định: “12. Cơ sở giáo dục là tổ chức thực hiện hoạt động giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân gồm nhà trường và cơ sở giáo dục (CSGD) khác” [1]. Hệ thống giáo dục quốc dân là hệ thống giáo dục mở, liên thông gồm giáo dục chính quy và giáo dục thường xuyên. Cấp học, trình độ đào tạo của hệ thống giáo dục quốc dân bao gồm: giáo dục mầm non (gồm giáo dục nhà trẻ và giáo dục mẫu giáo); giáo dục phổ thông (gồm giáo dục tiểu học, giáo dục trung học cơ sở và giáo dục trung học phổ thông); Giáo dục nghề nghiệp đào tạo trình độ sơ cấp, trình độ trung cấp, trình độ cao đẳng và các chương trình đào tạo nghề nghiệp khác; Giáo dục đại học đào tạo trình độ đại học, trình độ thạc sĩ và trình độ tiến sĩ.

Bên cạnh việc đảm bảo các điều kiện phục vụ công tác giáo dục và đào tạo, một trong những nội dung quan trọng cần được quan tâm đó là công tác phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ (PCCC&CNCH) tại các CSGD. Mặc dù cháy, nổ trong các CSGD xảy ra ít hơn so với các loại hình cơ sở khác, tuy nhiên với đặc thù là nơi tập trung đông người cùng với một khối lượng lớn cơ sở vật chất kỹ thuật, trong đó hầu hết là chất dễ cháy như: bàn, ghế, các loại sách, tài liệu, hồ sơ... thì các CSGD luôn tiềm ẩn nguy cơ cháy, nổ cao, vì vậy, công tác bảo đảm an toàn phòng cháy chữa cháy (PCCC) tại đây vẫn không thể lơ là. Chủ động phòng ngừa là điều cần thiết để ngăn chặn các sự cố cháy nổ có thể xảy ra, gây nguy hiểm cho CSGD.

2. Tình hình công tác phòng cháy và chữa cháy tại các CSGD trong thời gian gần đây

Trong những năm vừa qua, nhận thức được sự nguy hiểm của vấn đề cháy, nổ tại các CSGD nên cơ quan chức năng và lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH đã tích cực, chủ động tuyên truyền, hướng dẫn kiến thức về PCCC&CNCH tại các CSGD. Trong đó tập trung vào hai nhóm đối tượng chính là cán bộ, giáo viên và nhóm đối tượng là người học. Tại Điều 6 Luật PCCC quy định: “Cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục và đào tạo trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm quy định việc lồng ghép kiến thức và kỹ năng về phòng cháy và chữa cháy vào chương trình giảng dạy, hoạt động ngoại khóa trong nhà trường và CSGD khác phù hợp với từng ngành học, cấp học” [2]. Điều 50 Nghị

định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 của Chính phủ quy định “Bộ Giáo dục và Đào tạo chủ trì, phối hợp với Bộ Công an và các bộ, ngành, đơn vị liên quan xây dựng nội dung, thời lượng và quy định việc lồng ghép kiến thức, kỹ năng về phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ vào chương trình môn học, hoạt động giáo dục trong chương trình giáo dục phổ thông, hoạt động ngoại khóa phù hợp với từng cấp học, bậc học và trình độ đào tạo” [3]. Thực tế, tại nhiều địa phương, công tác PCCC tại các CSGD luôn được quan tâm, thực hiện nghiêm túc. Điển hình ở một số địa phương như: Hà Nội (Sở GD&ĐT Hà Nội đã tổ chức lớp tập huấn nghiệp vụ PCCC&CNCH cho hơn 3.000 giáo viên các trường học trên địa bàn thành phố); Hải Phòng (với hơn 800 CSGD các cấp, công tác PCCC những năm qua đã được quan tâm, chỉ đạo với nhiều biện pháp, hình thức hiệu quả như tổ chức tuyên truyền kiến thức, kỹ năng về PCCC vào chương trình giảng dạy, xây dựng, phát triển mô hình “Trường học đảm bảo an toàn PCCC”); Thành phố Hồ Chí Minh (tổ chức tuyên truyền kiến thức PCCC đến các trường học, thường xuyên kiểm tra, xử lý các sai phạm về PCCC tại các CSGD trên địa bàn),...

Thời gian vừa qua, trên địa bàn cả nước số vụ cháy tại các CSGD xảy ra rất ít và hậu quả không lớn nếu so với cháy tại các loại hình cơ sở khác. Tuy nhiên không vì thế mà công tác PCCC tại các CSGD bị coi nhẹ. Thực tế cho thấy, hằng năm, số vụ cháy tại các CSGD vẫn xảy ra và tiềm ẩn nguy cơ hậu quả rất lớn vì đây là nơi tập trung đông người, nhiều chất cháy, đặc biệt đối với các CSGD mầm non nơi có nhóm đối tượng đặc biệt (đa phần là cô giáo và các cháu nhỏ nên khả năng chữa cháy và thoát nạn yếu). Một số vụ cháy điển hình như: Vụ cháy tại Trường Mầm non phường Đông Lương (TP Đông Hà, tỉnh Quảng Trị) vào ngày 07/9/2019, ngọn lửa bùng lên tại khu vực cầu thang của dãy nhà 4 phòng học ở điểm trung tâm, thời điểm trên có 118 trẻ mầm non đang học ở cả 4 phòng, rất may các giáo viên đã kịp thời di chuyển trẻ ra khỏi điểm cháy nên tất cả số trẻ này đã an toàn; Vụ cháy, nổ hóa chất tại Trường THPT Phan Đình Phùng, Hà Nội, tại phòng thực hành Hóa học, dẫn tới 3 học sinh đứng gần bị bỏng; Vụ cháy tại trường mầm non tại xã Duy Minh (huyện Duy Tiên, tỉnh Hà Nam) trong giờ dạy về kỹ năng phòng chống cháy nổ vào ngày 9/8/2019 giáo viên đã dùng cồn đổ vào trong mâm làm giáo cụ, sau đó châm lửa để dạy trẻ cách dập lửa, không may gió thổi tạt cồn đang cháy vào 3 cháu nhỏ khiến cả 3 bị bỏng nặng phải nhập viện cấp cứu; Vụ cháy ngày 21/2/2019, tại Trường Tiểu học Chi Lăng ở quận Sơn Trà, thành phố Đà Nẵng cháy nhà kho khiến giáo viên và học sinh hoảng loạn,...

Mặc dù thời gian qua, công tác PCCC tại các CSGD đã được quan tâm, chỉ đạo và thực hiện nghiêm túc. Tuy nhiên, công tác này còn một số hạn chế như sau:

Về điều kiện phục vụ công tác PCCC, nhiều CSGD không có bể nước phục vụ chữa cháy, hoặc có bể nhưng xe chữa cháy không hút được nước. Một số CSGD các dãy nhà từ 2 - 3 tầng chỉ có duy nhất 01 cầu thang thoát nạn, các phòng học, phòng nghiên cứu, nơi làm việc đa số chỉ có 01 cửa thoát nạn. Đây là điều rất nguy hiểm vì số lượng học sinh của đa số CSGD thuộc các thành phố lớn đều quá tải so với quy định về diện tích nên khi có sự cố hoặc cháy sẽ dẫn đến tình trạng chen lấn, xô đẩy gây tai nạn thương tích. Các CSGD trang bị phương tiện chữa cháy sơ sài, thiếu hoặc không đúng về chủng loại, số lượng. Trong quá trình hướng dẫn, kiểm tra an toàn PCCC tại các CSGD khi phát hiện những vi phạm này lực lượng chức năng cũng rất khó xử lý, kiến nghị thực hiện, đặc biệt tại các CSGD công lập do sử dụng nguồn kinh phí nhà nước.

Việc tuyên truyền, phổ biến kiến thức về PCCC trong các CSGD mặc dù đã được luật hóa, tuy nhiên đến nay vẫn chưa có chương trình chính thống hướng dẫn về phổ cập kiến thức, kỹ năng PCCC vào chương trình giảng dạy từ trung ương đến địa phương mà chỉ dừng lại ở các chương trình ngoại khóa có sự giám sát, phối hợp chặt chẽ giữa lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH với nhà trường trong việc hướng dẫn, thực hành kỹ năng PCCC&CNCH đầu năm học. Việc tuyên truyền phổ biến pháp luật và huấn luyện nghiệp vụ về PCCC hàng năm chưa được tổ chức thường xuyên, mới chỉ dừng ở mức độ tuyên truyền, nhắc nhở. Ý thức và kiến thức về PCCC của thầy trò trong các CSGD

còn nhiều hạn chế. Công tác tham gia tuyên truyền, huấn luyện nghiệp vụ PCCC với tâm lý đối phó, chưa nhận thức được tầm quan trọng của hoạt động trên.

Một trong những đặc trưng tại các CSGD đó là sự tồn tại của nguồn nhiệt - một trong những nguyên nhân, điều kiện gây cháy, nổ. Các nguồn nhiệt có thể xuất hiện trong nhiều hoàn cảnh khác nhau như do sơ xuất trong việc dùng lửa để nấu thức ăn, thực hành thí nghiệm, hút thuốc lá. Đặc biệt, tại các CSGD mầm non và bán trú sử dụng gas phục vụ đun nấu cơm cho trẻ, việc bảo quản, bảo dưỡng, kiểm tra không thường xuyên, số lượng gas tồn chứa không đảm bảo an toàn về PCCC. Ngoài ngọn lửa trực tiếp gây ra cháy thì việc sử dụng các thiết bị điện cũng có thể làm phát sinh nguồn nhiệt. Ở nhiều CSGD luôn có nhu cầu lớn về dùng điện như để đun nấu, sưởi ấm, là quần áo, chăn màn, tiến hành các thí nghiệm, chiếu sáng. Quá trình sử dụng thiết bị điện quá công suất chịu tải của dây dẫn và thiết bị bảo vệ, sử dụng sai quy định gây ra hiện tượng quá tải, lâu ngày không kiểm tra đường dây dẫn điện nên bị chập chập. Trong khi đó, hệ thống điện chủ yếu được lắp đặt không theo quy định; hệ thống đường dây dẫn điện đi nổi, lắp đặt nhiều thiết bị tiêu thụ điện dẫn đến nguy cơ quá tải, gây chập cháy.

Đa phần các CSGD, nhóm lớp tư thực, đặc biệt là nhóm CSGD mầm non đều thuê hoặc sử dụng, thay đổi công năng từ nhà dân, chung cư mini làm lớp học. Do không được thiết kế làm CSGD nên các địa điểm này không được thẩm duyệt, nghiệm thu về PCCC nên không đảm bảo điều kiện an toàn về PCCC. Đây là một trong những nguyên nhân phổ biến hiện nay trong các vi phạm về PCCC tại các CSGD mầm non, đặc biệt là tại thành phố lớn.

3. Một số giải pháp tăng cường công tác phòng cháy và chữa cháy tại các CSGD

Để hạn chế và khắc phục các nguyên nhân, điều kiện dẫn tới cháy, nổ tại các CSGD, trong thời gian tới cần tập trung vào một số giải pháp như sau:

3.1. Tăng cường công tác tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật về PCCC trong tất cả các CSGD, làm cho lãnh đạo, hiệu trưởng CSGD nhận thức rõ được vai trò, trách nhiệm của người đứng đầu được quy định trong Luật PCCC và các văn bản pháp luật. Các CSGD cần đẩy mạnh công tác tự kiểm tra và khắc phục tồn tại thiếu sót nhằm chủ động phòng ngừa tại chỗ. Rà soát, bổ sung đầy đủ, kịp thời phương án đảm bảo an toàn PCCC. Thực hiện nghiêm chế độ huấn luyện cho lực lượng PCCC cơ sở, cán bộ, giáo viên và học sinh, chuẩn bị đầy đủ lực lượng, phương tiện để sẵn sàng chữa cháy khi có sự cố, từng bước đưa kiến thức an toàn PCCC vào chương trình học. Các CSGD cần trang bị cho người học kỹ năng sống phòng ngừa tai nạn trong sinh hoạt cộng đồng, đặc biệt là ý thức phòng ngừa đối với tai nạn cháy, nổ. Phải thực hiện nghiêm túc, đầy đủ các yêu cầu thiết kế về PCCC đối với công trình được cải tạo, mở rộng và xây mới, trong đó, đặc biệt chú ý vấn đề giải pháp về lối thoát nạn, hệ thống điện, hệ thống chống sét và hệ thống trang thiết bị PCCC. Quản lý chặt chẽ và sử dụng an toàn các chất cháy, dạng nguồn lửa, nguồn nhiệt, thiết bị sinh lửa, sinh nhiệt và đảm bảo điều kiện an toàn về PCCC. Bố trí, sắp xếp các chất dễ cháy, đồ dùng, dụng cụ... gọn gàng, cách xa nguồn lửa, nguồn nhiệt...

3.2. Đẩy mạnh hoạt động giảng dạy nội dung về công tác PCCC&CNCH. Việc lồng ghép kiến thức, kỹ năng PCCC&CNCH vào chương trình giảng dạy, hoạt động ngoại khóa trong nhà trường và CSGD là đúng chủ trương, đường lối, pháp luật nhà nước về PCCC. Song việc thực hiện như thế nào để đạt được hiệu quả cao, phù hợp với từng lứa tuổi, đối tượng, cấp học... đòi hỏi phải có sự phối hợp đồng bộ giữa các sở, ngành trong việc xây dựng chương trình, kế hoạch, kịch bản, nội dung, phương pháp sao cho phù hợp. Bên cạnh đó, báo cáo viên phải là người am hiểu kiến thức về PCCC&CNCH, hiểu và nắm bắt tâm lý học sinh để chủ động trong mọi tình huống phát sinh xảy ra. Các CSGD cần tăng cường thời lượng ngoại khóa học tập về PCCC, xác định nội dung tuyên truyền, giảng dạy phù hợp với đối tượng người học và đặc điểm của CSGD.

3.3. Tăng cường công tác kiểm tra, hướng dẫn PCCC tại các CSGD. Để đảm bảo an toàn PCCC một

cách chủ động phòng ngừa và giảm thiểu thiệt hại do cháy, nổ xảy ra tại các CSGD, các cấp, ngành, chính quyền cần tăng cường công tác kiểm tra. Chỉ đạo đầu tư kinh phí xây dựng, cải tạo, nâng cấp hệ thống CSGD theo đúng quy chuẩn, tiêu chuẩn hiện hành của Nhà nước. Các cơ quan chức năng trước khi cấp phép hoạt động của cơ sở nuôi dạy trẻ, trường mẫu giáo phải xem xét điều kiện đảm bảo yêu cầu về an toàn PCCC, đặc biệt chú ý đến điều kiện thoát nạn, việc đấu nối sử dụng điện, tồn chứa và sử dụng khí gas hóa lỏng. Ngoài ra, các CSGD thuộc diện phải thẩm duyệt PCCC cần được cơ quan PCCC thẩm duyệt thì cơ quan có thẩm quyền mới thực hiện việc cấp phép xây dựng. Bên cạnh đó, cần tăng cường hoạt động tự kiểm tra của người đứng đầu các CSGD theo quy định để nâng cao hiệu quả công tác PCCC, cụ thể tại khoản 1 Điều 8 Thông tư số 149/2020/TT-BCA ngày 31/12/2020 quy định “Người đứng cơ sở... căn cứ vào điều kiện, thực tế hoạt động và yêu cầu bảo đảm an toàn về phòng cháy và chữa cháy có trách nhiệm tổ chức kiểm tra thường xuyên về an toàn phòng cháy và chữa cháy trong phạm vi quản lý của mình” [4].

3.4. Nâng cao vai trò của lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH đối với các CSGD. Lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH cần tăng cường kiểm tra toàn diện các mặt công tác PCCC theo định kỳ, đồng thời phức tạp việc thực hiện quy định của pháp luật về PCCC. Nâng cao ý thức, nhận thức và yêu cầu của chủ sở hữu, chủ quản lý, hiệu trưởng, người đứng đầu các CSGD khắc phục ngay những tồn tại, thiếu sót. Kiên quyết xử lý những CSGD thiếu trách nhiệm trong công tác PCCC để các tồn tại, thiếu sót kéo dài. Làm tốt chức năng tham mưu đề xuất quy định tại khoản 1 Điều 48 Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy “Trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn được giao, tham mưu, đề xuất với cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành, chỉ đạo và tổ chức thực hiện các quy định của pháp luật về phòng cháy và chữa cháy” [5]. Bên cạnh đó, lực lượng Cảnh sát PCCC&CNCH cần chủ động phối hợp với Sở Giáo dục và Đào tạo địa phương xây dựng và ký quy chế phối hợp về thực hiện công tác PCCC&CNCH tại các nhà trường, CSGD trên địa bàn. Sau khi tổ chức ký quy chế phối hợp cần triển khai thực hiện, thường xuyên đôn đốc, kiểm tra, tổng kết rút kinh nghiệm trong quá trình phối hợp, từ đó nâng cao hiệu quả công tác PCCC tại các CSGD.

4. Kết luận

Công tác đảm bảo an toàn PCCC tại các CSGD thời gian vừa qua đã được các cấp, ngành quan tâm chỉ đạo. Số vụ cháy tại các cơ sở này ít xảy ra nhưng cũng không vì thế mà chủ quan, lơ là. Do đó, để các CSGD thực sự là môi trường an toàn thì vấn đề đảm bảo công tác phòng chống cháy, nổ là nội dung mà các CSGD cần quan tâm thực hiện nghiêm túc ngay từ đầu. Bởi công tác phòng ngừa là điều kiện tiên quyết để cháy, nổ không xảy ra và hạn chế thấp nhất thiệt hại gây ra. Muốn làm tốt được công tác phòng ngừa cần xác định đúng những nguyên nhân, hạn chế, bất cập có thể dẫn tới nguy cơ cháy, nổ.

Bài viết đã chỉ ra thực tiễn công tác PCCC tại các CSGD, đồng thời chỉ ra những nguyên nhân, điều kiện dẫn đến cháy, nổ tại các CSGD hiện nay, trên cơ sở đó đề xuất một số giải pháp nhằm hạn chế cháy, nổ và thiệt hại do cháy, nổ gây ra tại các CSGD, góp phần xây dựng các CSGD vừa phát huy được hiệu quả đào tạo, vừa là môi trường an toàn cho sự phát triển giáo dục nói chung.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội, *Luật Giáo dục*, Luật số 43/2019/QH14 ngày 14/6/2019, có hiệu lực thi hành từ ngày 01/7/2020.
2. Quốc hội, *Luật Phòng cháy và chữa cháy*, Luật số 27/2001/QH10 ngày 29/6/2001.
3. Chính phủ, *Nghị định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Phòng cháy và chữa cháy và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy*, Hà Nội, 2020.
4. Bộ Công an, *Thông tư số 149/2020/TT-BCA ngày 31/12/2020 Quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Phòng cháy và chữa cháy và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy* Nghị định số 136/2020/NĐ-CP ngày 24/11/2020 quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Phòng cháy và chữa cháy và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy, Hà Nội, 2020.
5. Quốc hội, *Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Phòng cháy và chữa cháy*, Luật số 40/2013/QH10 ngày 22/11/2013.